KANSALLISARKISTO

LAUSUNTO

3.4.2026 KA/5661/20.00/2026

Eduskunnan sivistysvaliokunta

Kansallisarkiston lausunto: HE 18/2026 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi CSC – Tieteen tietotekniikan keskus Oy -nimisen osakeyhtiön sidosyksikköaseman edellytyksistä, sen omistaman tutkimusinfrastruktuurin yhteiskäytöstä sekä varautumisvelvollisuudesta

Yleistä

Kansallisarkisto kiittää Eduskunnan sivistysvaliokuntaa mahdollisuudesta lausua käsittelyssä olevasta hallituksen esityksestä.

Esitykseen on tehty monia täsmennyksiä ja korjauksia ensimmäisen lausuntokierroksen (12.2.2025–2.4.2025) palautteen perusteella. Kansallisarkisto kiinnitti lausunnossaan huomiota erityisesti tutkimusinfrastruktuurin epätäsmälliseen ja ongelmalliseen määritelmään sekä yhtiön varautumisvelvoitetta koskevan pykälän muotoiluihin.

Kansallisarkistolla ei ole lausuttavaa yhtiön sidosyksikköasemasta. Kansallisarkisto kiinnittää huomiota yhtiön varautumisvelvoitteita koskeviin kohtiin.

Yhtiön varautumisvelvoite (3§):

Lakiluonnoksessa on määritelty CSC:lle varautumisvelvoitteita, jotka kuuluvat lakisääteisinä velvoitteina toisille toimijoille ja siksi varautumisvelvoitteiden määrittäminen lailla CSC:lle sisältää ongelmia. Nykyisessä muodossa ehdotettu lakisesityksen 3§ hämärtää varautumisen vastuita CSC:n ja tehtävistä vastaavien viranomaisten kesken.

Esityksessä yhtiön varautumisvelvoitetta on perusteltu sillä, että eri viranomaiset hyödyntävät CSC:n palveluita kasvatus-, koulutus- ja tutkimusjärjestelmän ylläpitämisestä ja kansallisen kulttuuriomaisuuden suojelussa. Yhtiön varautumisella on keskeinen merkitys näiden palveluiden ylläpitämiseksi häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa, mutta varautumisvelvollisuuksien kuvaamisessa lähtökohtana tulee olla CSC:n asema palveluntarjoaja.

Kansallisarkisto Rauhankatu 17 PL 258, 00171 Helsinki Puh. 029 533 7000 kirjaamo@kansallisarkisto.fi
Riksarkivet Fredsgatan 17 PB 258, 00171 Helsingfors Tfn kansallisarkisto.fi

KANSALLISARKISTO

LAUSUNTO

3.4.2026 KA/5661/20.00/2026

Kansallisarkiston yhtenä lakisääteisenä tehtävänä on kansallisen asiakirjallisen kulttuuriperinnön käytettävyyden turvaaminen. Kansallisarkiston digitaalinen arkistotietovaranto sisältää yli 300 miljoonaa tiedostoa ja tietovaranto karttuu nopeasti. Arkistotietovarannon tiedot kattavat laajasti yhteiskunnan eri osa-alueet ja sisältää runsaasti niin henkilötietoja kuin viranomaisten salassa pidettäviä tietoja. Tietovarannon tietojen eheyden, luottamuksellisuuden ja todistusvoimaisuuden varmistaminen on Kansallisarkiston keskeisiä toimia. Arkistotietovarannon tiedot muodostuvat oikeusvaltion pohjan ja kansakunnan muistin, minkä perusteella Kansallisarkisto on esittänyt luokittelua myös CER-lain mukaiseksi kriittiseksi toimijaksi.

Kansallisarkisto hyödyntää digitaalisen arkistotietovarannon ylläpidossa opetus- ja kulttuuriministeriön omistamaa ja CSC:n ylläpitämää kulttuuriperintöaineistojen pitkäaikaissäilytyspalvelua. Kansallisarkisto vastaa täysimääräisesti pitkäaikaissäilytykseen tallennetuista aineistoista ja niiden säilymisestä kaikissa olosuhteissa. CSC toimii palveluntarjoajana, joka tuottaa Kansallisarkistolle palvelun sopimuksen ja palveluehtojen mukaisesti. Varautumisen vaatimusten pitää perustua lakisääteisistä tehtävistä vastaavien viranomaisten tarpeisiin. Lakiesitys hämärtäisi varautumiseen liittyviä vastuita tilanteissa, joissa CSC toimii palveluntuottajana.

Esityksen 3§:n 1 momentin muotoilussa lähtökohtana tulee olla, että CSC omalla varautumisellaan mahdollistaa muille toimijoille niiden lakisääteisten velvoitteiden toteutumisen. Kansallisarkisto ehdottaa tätä huomioiva muotoilua: *Yhtiön tulee valmiussuunnitelmin ja toiminnan etukäteisvalmisteluin sekä muilla toimenpiteillä varmistaa, että yhtiön hallinnoiman tutkimusinfrastruktuurin sekä muiden palveluiden* ***varautuminen vastaa yhtiön omistajien ja palveluiden hyödyntäjien edellyttämiä vaatimuksia*** *häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa.*

Pykälän 2 momentin mukaan yhtiön varautumista ohjaisivat ja valvoisivat yhtiön omistajat. Häiriötilanteita ja poikkeusoloja koskevat tilannekuvatiedot on pyynnöstä toimitettava yhtiön omistajille.

Pykälän 2 momentissa tulisi huomioida, että palveluita hyödyntävien viranomaisten pitää saada CSC:ltä tietoa varautumisesta sekä häiriötilanteita koskevia tilannekuvatietoja, jotta viranomaiset voivat ylläpitää omaa tilannekuvaa kaikista niistä palveluista, jotka liittyvät lakisääteisten tehtävien hoitamiseen. Toisin sanoen viranomaiset tarvitsevat CSC:ltä tilannekuvatietoja täyttääkseen omat varautumista koskevat velvoitteensa. Kansallisarkisto ehdottaa tätä huomioivaa muotoilua: *Yhtiön omistajat ohjaavat ja valvovat yhtiön varautumista. Häiriötilanteita ja poikkeusoloja koskevat tilannekuvatiedot sekä tilannekuvatiedot on pyynnöstä toimitettava yhtiön omistajille* ***sekä palveluita hyödyntäville viranomaistahoille***.

KANSALLISARKISTO

LAUSUNTO

3.4.2026 KA/5661/20.00/2026

Pääjohtaja Päivi Happonen

Osaamisalueen johtaja Mikko Eräkaski

Sähköisesti allekirjoitettu - Elektroniskt underskriven - Digitally signed
03.04.2026 Eräkaski Mikko Johtaja, Ohjaus- ja vastaanottopalvelut 03.04.2026 Happonen Päivi pääjohtaja

Kansallisarkisto Rauhankatu 17 PL 258, 00171 Helsinki Puh. 029 533 7000 kirjaamo@kansallisarkisto.fi
Riksarkivet Fredsgatan 17 PB 258, 00171 Helsingfors Tfn kansallisarkisto.fi